
Spis treści

Wprowadzenie	13
--------------------	----

CZĘŚĆ PIERWSZA

Różne aspekty migracji Polaków do Włoch

1. Zarys teorii w rozważaniach nad polskimi migracjami do Włoch	21
1.1. Wstęp	21
1.2. Definiowanie migracji	23
1.2.1. Definicje migracji w kontekście polsko-włoskim ...	25
1.2.2. Uczestnicy procesów migracji	25
1.2.3. Pracownicy migrujący w ramach swobody przepływu pracowników	27
1.3. Wybrane teorie migracji zarobkowych	28
1.3.1. Model czynników wypychających i przyciągających ..	29
1.3.2. Teoria dualnego rynku pracy	32
1.3.3. Sieci migracyjne	36
1.3.4. Migracje niepełne	40
1.3.5. Nowa ekonomiczna teoria migracji (NELM)	42
1.4. Aspekt genderowy w badaniach migracji pracowniczych ..	45
1.5. Podsumowanie	55
2. Aspekty polityki migracyjnej Włoch i swoboda przepływu pracowników	56
2.1. Wstęp	56
2.2. Typy polityki migracyjnej	57

2.3. Transformacja Włoch z państwa emigracji w państwo imigracji	58
2.4. Krótki zarys przemian we włoskiej polityce migracyjnej ..	60
2.5. Swoboda przepływu pracowników jako szczególny przejaw polityki migracyjnej	64
2.5.1. Obecne podstawy prawne dla swobody przepływu pracowników oraz wybrane problemy jej funkcjonowania	65
2.5.2. Równość traktowania w ramach swobody przepływu pracowników	67
2.5.3. Ograniczenia w swobodzie przepływu pracowników ..	69
2.5.4. Prawa członków rodzin pracowników migrujących ..	70
2.6. Koordynacja systemów zabezpieczenia społecznego pracowników migrujących	71
2.7. Wzajemne uznawanie kwalifikacji zawodowych	74
2.8. Okresy przejściowe dotyczące swobody przepływu pracowników	76
2.9. Podsumowanie	78
3. Analiza historyczna obecności Polaków we Włoszech	80
3.1. Wstęp	80
3.2. Etapy migracji polsko-włoskich	82
3.2.1. Mobilność polsko-włoska od zarania zjawiska do okresu zaborów	83
3.2.1.1. Migracje religijne oraz polityczne	84
3.2.1.2. Dwustronna mobilność związana z rozwojem relacji politycznych	87
3.2.1.3. Wyjazdy naukowe i tradycja <i>Grand Tour</i> ...	89
3.2.1.4. Organizacja polskiego życia imigracyjnego w Rzymie	94
3.2.2. Ruchy migracyjne Polaków i Włochów w okresie zaborów	95
3.2.2.1. Polacy walczący we Włoszech: Legiony Polskie	96
3.2.2.2. Migracje i powiązania kulturalne	98
3.2.3. Lata 1918–1939: migracje handlowe, zawodowe i początki organizacji polonijnych	100
3.2.4. II wojna światowa: migracje żołnierskie	103
3.2.5. Lata 1945–1989: migracje powojenne i uchodźcze ..	106
3.2.5.1. Społeczność polska we Włoszech po zakończeniu II wojny światowej	106

3.2.5.2. Migracje o charakterze politycznym i ideologicznym	110
3.2.6. Migracje zarobkowe w okresie 1989–2004	115
3.2.7. Migracje poakcesyjne w ramach swobody przepływu pracowników	118
3.3. Podsumowanie	119
4. Migracje Polaków do Włoch w ujęciu statystycznym	120
4.1. Wstęp	120
4.2. Źródła danych	121
4.3. Migracje Polaków do Włoch: przepływy i zasoby	122
4.3.1. Migracje w latach 1945–1978	122
4.3.2. Migracje w latach 1979–1989	125
4.3.3. Migracje w latach 1989–2004	127
4.3.4. Migracje poakcesyjne	130
4.4. Profil polskiego migranta we Włoszech	135
4.4.1. Płeć	136
4.4.2. Wiek	138
4.4.3. Wykształcenie	140
4.4.4. Stan cywilny	142
4.4.5. Rozmieszczenie geograficzne	143
4.5. Podsumowanie	145
5. Zatrudnienie Polaków na włoskim rynku pracy w pierwszej dekadzie obowiązywania swobody przepływu pracowników	147
5.1. Wstęp	147
5.2. Charakterystyka włoskiego rynku zatrudnienia cudzoziemców	149
5.3. Cudzoziemcy na włoskim rynku pracy w dekadę obowiązywania swobody przepływu pracowników	152
5.4. Polscy poakcesyjni migranci zarobkowi we Włoszech ...	155
5.4.1. Zatrudnienie polskich pracowników we Włoszech w latach 2004–2017	157
5.4.2. Sektory zatrudnienia Polaków w okresie poakcesyjnym	160
5.4.3. Polacy na włoskim rynku pracy w okresie kryzysu	163
5.5. Podsumowanie	168

CZĘŚĆ DRUGA

Własne badania empiryczne

6. Polki na włoskim rynku pracy w latach 2009–2019 w świetle badań empirycznych	171
6.1. Wstęp	171
6.2. Projekt badawczy „Polki na włoskim rynku pracy w latach 2009–2019”	172
6.2.1. Geneza projektu badawczego	173
6.2.2. Badanie z 2009 r.	175
6.2.3. Hipoteza i pytania badawcze w badaniach powtórzonych w latach 2016–2019	178
6.3. Metodologia i główne etapy badań powtórzonych	179
6.3.1. Pierwszy etap badań – badania kwestionariuszowe (PAPI)	181
6.3.2. Drugi etap badań – pogłębione wywiady indywidualne (IDI)	182
6.4. Prezentacja wyników badań	184
6.4.1. Polki na włoskim rynku pracy w latach 2009–2019: bilans korzyści i strat	185
6.4.1.1. Postrzeganie rynku pracy przez polskie pracowniczki	190
6.4.1.2. Przyczyny dyskryminacji polskich pracowników w opinii respondentek	191
6.4.2. Mobilność zawodowa Polek we Włoszech po 2009 r. ..	194
6.4.2.1. Podjęte strategie mobilności zawodowej	196
6.4.2.2. Główne przyczyny stagnacji zawodowej	198
6.4.3. Wpływ kryzysu gospodarczego oraz swobody przepływu pracowników na pracę Polaków we Włoszech	199
6.4.3.1. Kryzys gospodarczy jako czynnik motywujący	201
6.4.3.2. Wpływ swobody przepływu pracowników na zatrudnienie Polaków we Włoszech	201
6.4.4. Plany respondentek na przyszłość	205
6.4.4.1. Dylemat decyzji o pozostaniu lub wyjeździe	206
6.4.4.2. Czynniki determinujące wyjazd do Polski lub pozostanie we Włoszech	208
6.5. Podsumowanie	214

7. Wnioski z badań nad statusem Polek na włoskim rynku pracy ..	215
7.1. Wstęp	215
7.2. Postrzeganie przez Polki włoskiego rynku pracy	215
7.3. Strategie mobilności respondentek	217
7.4. Wpływ kryzysu gospodarczego na kariery uczestniczek badań	218
7.5. Wpływ swobody przepływu pracowników na kariery uczestniczek badań	219
7.6. Plany na przyszłość respondentek w świetle przeprowadzonych badań	220
7.7. Trzy scenariusze zachowań Polek na włoskim rynku pracy ..	220
7.7.1. Sukces zawodowy po włosku	221
7.7.2. Matka Polka na włoskim rynku zatrudnienia	222
7.7.3. Włoska praca nie popłaca	223
7.8. Podsumowanie	224
Zakończenie	225
Wykaz źródeł	228
Spis fotografii, tabel i wykresów	245